

Mujeres de Frente

Ecuador

Gara Pulido Tacoronte · *Entrepobles Alacant*

No marco dunha xira internacional de **Mujeres de Frente** (Ecuador) polo Estado Español con outras organizacións como **La Laboratorio**, tivemos a sorte dende Entrepobos de poder compartir 2 días para seguir estreitando vínculos e liñas de acción comúns coas compañeiras Marianita Collaguazo (líder e educadora popular, parte da Asemblea de xestión e coordinadora dos emprendementos produtivos) e Heidy Mieles (integrante da organización, onde participa na Asemblea de xestión, e como coordinadora de procesos de educación popular, co-investigación, economía popular feminista e acción cooperativa e política).

As compañeiras estiveron o 22 de outubro no Centro de Formación de Persoas Adultas *La Atalaya* dentro do Centro Penitenciario de Villena (Alicante), como parte dunha colaboración con este centro educativo, co que Entrepobles Alacant está empezando a facer vínculos no noso traballo de educación. Alí desenvolveron un taller coas mulleres do Centro Penitenciario, facendo paralelismos coa situación dos cárceres en Ecuador, onde *Mujeres de Frente*

leva traballando moitos anos coas mulleres presas. Ao día seguinte foron a Tarragona, onde participaron nunha charla-colquio no local da USTEC, para falar do traballo que realiza a súa organización e da situación das mulleres en Ecuador con moi boa acollida. E, por último, estiveron en Vilafranca para unha entrevista coa Radio do Penedès.

En Alicante puidemos ter con elas unha longa conversación da que extraemos o que segue:

Gara: Como xurdiu a entidade e como foron eses primeiros momentos e tomas de contacto nos cárceres e coas mulleres presas?

Marianita: Eu vinculeime dende o 2014, pero a entidade existe dende que se fundou en 2004, no cárcere de Linca. Hai fundadoras que son presas, outras que, como Andrea, son académicas. Dende entón trabállase nos cárceres. Cando eu me unín non tiñamos unha sede. Tiñamos unha casaña en San Marco ou xuntabámonos en cafés. Ata que conseguimos a casaña que chamamos *catapulta*, arrendada con cuartos, unha cociña, xa comezamos a cociñar para os nenos, alí si había fillos de mulleres presas... Pero tamén se vinculou xente colaboradora coma min, que son vendedora ambulante. Chamábase aos nenos para que comeran e ás nais. Nesa casa *catapulta* varias voluntarias daban clases, e nais que eran analfabetas aprenderon a ler... todo iso se traballaba na casa *catapulta*.

Gara: Son máis de 80 persoas na organización, entendo que xestionar todo iso foi difícil...

Heydi: Si e, de feito, comezamos a medrar aí porque eramos arredor dunhas 20 e moitos nenos. Antes da pandemia o centro da organización era xusto o coidado das nenas e nenos, o espazo de *wawas* era onde pensabamos o noso facer político, militante e máis ben as nais como que acompañaban, ben eu non son nai de ningún, pero comecei a ser acompañante oficial dos nenos. Hoxe en día despois da pandemia considerámonos unha rede de acompañamento e iso implica que cada persoa na organización está acompañada por outra. Sesenta estamos fóra no sentido de que non estamos presas e que conformamos esta rede de coidado e acompañamento. E as outras compañeiras son colaboradoras, pero non están integradas na rede.

Gara: Como se xeran e xurden os procesos de compartir saberes a nivel interno con mulleres presas e non presas, e como se xeran sinerxias con outros colectivos cos que participan?

Heydi: Nós sempre viñemos da liña da educación popular proposta sobre todo por Paulo Freire, que consiste en que non hai xente que ten todo o coñecemento e os demais son xente que hai que encher de coñecemento, senón que a educación e o coñecemento se producen no intercambio, o que Paulo Freire chama a *re-admiración* da realidade.

Durante os 20 anos levamos ese proceso como intercalado nos procesos de investigación e de comprensión do mundo, xustamente porque a fundación da organización foi así, nesa conversación moi profunda entre o facer e o pensar, e chegamos a conclusións que viñan desa conversación profunda. A partir da pandemia, vimos a necesidade de volver pensar colectivamente, porque todo o que se nos dicía na televisión, non cadraba nas nosas vidas... Entón aí, creamos a primeira escola de formación en promoción da saúde comunitaria, para comprender que era o COVID e ter alternativas comunitarias para sosternos neste proceso.

Nesa primeira escola de saúde comunitaria decatámonos de que había moito que falar, porque a enfermidade sacábanos unha morea máis de temas. Entón comezamos a falar e de aí comezouse a formar a escola de formación política como hoxe a coñecemos e que xa leva 5 anos. Dese proceso foise creando toda unha metodoloxía que ten como dous sentidos: primeiro a formación de organización, temos unha chea de coñecementos de formas, de estratexias para consolidar organizacións, non levamos a información, é algo que se xera a partir da vivencia dos talleres; e a segunda é crear obxectos para a *re-admiración* desa realidade. Entón, o que nós propoñemos é construír e facilitar o diálogo para que logo cada realidade poida construír a súa propia versión do que estamos vendo. Así é como comencamos a facilitación do coñecemento colectivo, neste exercicio entre o facer e o pensar, levarnos á conciencia, pero tamén ao sentimento, porque moito pasa polo noso corpo: a violencia... É como un recordatorio que está inscrito na nosa pel, por iso temos eses dous momentos, o de sentir e o de facer conciencia do que estamos facendo.

Gara: É dicir, que os procesos de compartir saberes chegan a través da escola de formación política e feminista.

Heydi: Si, así, con esta proposta, é como chegamos a outras organizacións. Nós dende moito antes temos moi boas relacións con todos os movementos sociais aliados, como as compañeiras ecoloxistas, o movemento indíxena, as traballadoras... Agora o que nós facemos é xustamente levar a escola de formación política, que ademais está liderada por mulleres dos sectores populares. Moitas compañeiras

teñen moita sabedoría que nunca foi posta en valor como: o coidado da natureza, a agricultura, o comercio...

Marianita: Pero tamén é o sostemento que temos cara as mulleres, porque nós somos un colectivo asembleario no que todo proxecto para poder soste con bolsas ás nosas compañeiras, sempre pasa pola mesa de asemblea de xestión. Esta asemblea de xestión busca como facer proxectos..., tratamos de seguir tecendo a cada paso con outros colectivos. Son moitos os colectivos aos que logramos unirnos así. E tamén nos axuda cos emprendementos que temos: catering e talleres. Ademais do espazo de *wawas* que coidamos entre compañeiras, con eses emprendementos tratamos de saír adiante e tratar de saír ás rúas. Por exemplo, eu xa saín da rúa hai tempo, antes vivía perseguida pola policía.

Gara: Cales son os seguintes pasos que vos formulades como organización e que podemos aportar dende acá?

Heydi: Cara a onde imos? ben, queremos... queremos moitas cousas (risas)... Realmente o ano que vén non sabemos como nos vén. Témoslle medo, porque vemos o avance da dereita en Ecuador, en Latinoamérica e no mundo, entón queremos en primeiro lugar seguir sostendo a organización no seu máis esencial lugar como o coidado, a retribución da vida, os afectos...

Por outro lado, esperamos consolidar este proceso do que falamos como investigadoras e facilitadoras populares, como unha alternativa real de vida, como compañeiras que queiran adicarse á investigación e á facilitación de talleres, á construción académica de procesos, que o poidan facer nas mellores condicións posibles, porque xa temos algunhas experiencias que nos foron ben, pero queremos consolidalo.

Tamén queremos lograr entrar nun proceso de diálogo pola vida da xente que sofre a guerra social intensamente, queremos ter discusións profundas en torno ao cárcere con movementos sociais, para obter unha resposta dende o colectivo, dende a resistencia, decatarnos de que é a nosa xente a que está no cárcere matando e morrendo, decatarnos de

que lle debemos un dó ao Ecuador que está sufrindo moito. Ademais, gustaríanos conseguir un *carro* colectivo, necesitamos un transporte, falar da vivenda, da educación, da xuventude,... Porque moito donarco estado implica a captación de mozos cada vez antes.

Tamén moitas compañeiras empezan a envellecer, queremos falar de como envellecer ben... Como descansar, como ter lugares de paz, como gozar a militancia e que non todo sexa reaccionar ao ataque da dereita e de todo, senón tamén o goce de estar organizadas, de estar xuntas... Iso creo que é esencial para o ano que vén.

Marianita: Eu creo que, dende acá, unha cousa importante, non sei se se é pedir moito, que nos axudaran a difundir a nivel internacional o que está a suceder no noso pequeno país, porque en realidade si que estamos ben golpeadas, non só no cárcere, senón fóra tamén, cada vez máis nos barrios marxinais. Que nos axuden a difundir todo isto e que se escoite.

Heydi: E a facilitación de espazos que poidan ampliar o diálogo, porque o que nós vemos non só pasa en Ecuador, é como unha receita de América Latina... Os incendios están en toda a Amazonía, os grupos do narcotráfico vanse movendo, non facerlle o xogo ao discurso racista nin antiinmigración, que moi facilmente exacerbamos o discurso de odio e creo que iso é súper importante, paralos dende calquera lugar do mundo e abrir o diálogo. España para os latinos, e en concreto para os ecuatorianos, é unha terra moi hostil e a veces sinto como que a mirada que nos recibe non é a máis amorosa, máis ben o discurso de toda a vida de que "veñen quitarnos o traballo"... Non lles quitamos o traballo, mal pagan os traballos de coidados e demais,... Romper con eses discursos de odio... Creo que van vir ondas migratorias a Europa, porque agora EE. UU. está recibindo a migración ecuatoriana e latina, pero creo que esa vía vaise pechar cada vez máis. Entón, se se poden acondicionar lugares de acoillida, canles de diálogo, formas de conversación, cortar eses discursos de odio e xerar abrigo. 🧡